

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III. Inzerati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrt leta Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Inzerati se zaračunajo po dogovoru.

Važen govor dr. A. Gosarja ob priliki 30-letnice krščanskega socialnega delavskega gibanja.

Prijatelji, tovariši!

Ideje našega krščansko socialnega pokreta so bile, iz katerih je zrastle močno drevo naših organizacij, prosvetnih, gospodarskih in političnih. Najbolj zanimivo in važno pri tem pa je, da so se vse naše organizacije od prve do zadnje v svojih najtežjih momentih zateleke k krščansko socialnim načelom, da so iz teh načel črpale svojo življensko moč.

Prijatelji moji! Nobenega dvoma ni, da danes, ko praznujemo 30 letnico tega razvoja, ne more biti nobena druga misel bolj važna, kakor ravno ta in da je najbolj primeren in najbolj pripraven čas zato, da danes malo pomislimo, kako se je to vršilo, kako so v resnici naše organizacije iz te ideje črpale svojo življensko moč. Zakaj, če bomo imeli to jasno pred očmi, če se bomo tega dobro zavedali, potem ni dvoma, da se bomo z vneto oprili nadaljnega dela in da bomo šli ravno svojo pot brez najmanjšega dvoma, kje je prava smer in kje je zmeta.

Le pogledimo najprej, kaj pomenijo naša krščansko socialna načela za naše prosvetno delo. Jaz bi na kratko rekel samo to: naše ljudstvo zahteva in pričakuje od naših prosvetnih organizacij isto kulturo, ki mu bo kazala pot do njegovega končnega namena in mu bo dajala smer, da bo svoj končni cilj v najpopolnejši meri doseglo. Ali pa si morete misliti, da bo kultura, ki jo naše prosvetne organizacije širijo med našim ljudstvom, taka, ako se ne bodo te organizacije dobro zavedale, da so njihov temelj načela krščanskega socializma. Če tega ne bo, prijatelji moji, potem bo ta kultura ravno taka, kakor je kultura modernega liberalnega sveta. Mi zahtevamo od naših prosvetnih organizacij mnogo več kot samo izobrazbo, kot samo zabavo, mi zahtevamo od njih notranjo poglobitev življenja in ne zahtevamo samo to, da daje posamezniku, kar mu je treba, da živi zadovoljno in srečno, mi zahtevamo tako kulturo, v kateri bo vsak posameznik lahko živel človeško življenje. Tudi liberalna kultura daje posamezniku priliko in zmožnost, da živi lahko udobno, da goji svojega duha in neguje svoje srce, vse to se dobi tudi v liberalni kulturi, ali to je kultura za posameznika! Mi pa od naših prosvetnih organizacij zahtevamo kulturo za vse in v prvi vrsti za zadnjega, najnižjega delavca! Zato pravim, če hočemo, da bo naše prosvetno delo rodilo tisti sad, katerega od njega pričakujemo, tedaj se krepko oklenimo krščansko socialnih načel, vstrajajmo na njih in vsak dan, zjutraj in zvečer si kličimo v spomin! Če bo v naših prosvetnih organizacijah živel pravi krščansko socialni duh, katerega jim je Krek ob ustanovitvi dal za temelj, samo v tem slučaju bodo te organizacije ne samo za prosveto posameznika, marveč za prosveto našega slovenskega ljudstva!

Poglejmo naprej naše gospodarske organizacije. Najpreje tiste, ki so prosvetni najbližje, ki imajo naravnost namen, služiti naši prosveti, naši kulturi. V mislih imamo tu naša tiskovna in založniška podjetja. Začetki teh podjetij, kakor gotovo že sami veste, so bili skromni in tisto, kar je ta podjetja držalo po konci, je bil pravi krščansko socialni idealizem. In v tistih časih, ko so se tukaj zbirali vinarji, so ta naša podjetja izdajala liste v nič manjšem obsegu, nego delajo to v današnjih razmerah, v tistih časih so bile vse naše knjižnice po deželi polne našega pristnega krščanskega čtiva. Danes, prijatelji moji, ne vzemite tega kot kritiko, ker ni danes niti čas, niti prilika za to, ampak samo kot stvarno ugotovitev, danes, ko so se ta gospodarstva razvila do milijonskih podjetij, zalaga naše delavstvo samo svoje liste. Ono mora samo izdajati brošure in knjige in samo svoji lastni moči se ima zahvaliti za svoj tisk! Razumem to, kajti vsako veliko podjetje dela tako, kot se dela pri nas, ali za nas mora biti iz tega nauk: če hočemo, da bodo naše organizacije take, kot si jih želimo, da bodo služile svojem praveму cilju in namenu, tedaj morajo nazaj h krščansko socialnim načelom! (Burno odobravanje.) Prijatelji! Ne govorim tega radi našega delavskega tiska, hvala Bogu, tu stojimo že na svojih nogah in ne rabimo podpore, (burno pritrdjevanje) ali eno bi rad povdral, kar se ne tiče samo nas, ampak vsega slovenskega ljudstva: naše knjižnice po deželi so prazne, ali pa se že

zbirajo v njih liberalne knjige in liberalno časopisje! Kultura, ki bo vzrasla iz tega, bo liberalna, in konec našega ljudstva bo konec liberalnega ljudstva! Zato pravim: nazaj h krščansko socialnim načelom! (burno odobravanje in ploskanje)

Poglejmo druge gospodarske organizacije, naše združenstvo. Glavna osnovna misel, na kateri sloni vse združenstvo, je ostrajna vzajemna samopomoč. Osnovna misel vsega združenstva je: ne sam sebi hočem pomagati, ampak z združenimi močmi bomo vsi skupaj vsem skupaj pomagali. Poglejmo praktični razvoj. Ne mislim kritizirati in bom na koncu povedal, zakaj je tako, zakaj drugače skoro biti ne more. Čimbolj se naša združna podjetja razvijajo, čimbolj dosežajo svoj gospodarski višek, najpopolnejše gospodarske oblike, tembolj se oglašajo med našim ljudstvom vprašanje: čemu pa vse to naše delo, kaj pa je njegov namen, kaj pa imamo od tega? (burno pritrdjevanje). Prijatelji moji! Poslovna morala, poslovna načela v vodstvu gospodarskih podjetij in pa krščansko socialna načela, to ne gre skupaj, to sta dva svetova, ki se ne dasta združiti. Samo tako je prišlo, da vidimo: čimbolj naša gospodarska podjetja napredujejo, čim bolj polnejše oblike dobivajo, tembolj zamira v nas idealna zamisel za veliki prosvetni dom v Ljubljani, v katerem naj bi bila centrala vsega našega kulturnega dela. (klici: žali Bog, da je tako). Priznam: gospodarska podjetja se ne dajo voditi drugače, kot po gospodarskih načelih. Ali pri tem ne sme zatamniti solnce našega pokreta, da damo vsemu našemu narodu pristno krščansko kulturo.

Še en korak naprej v naše politične organizacije. Povdarjalo se je, da je danes naša politična organizacija edini pravi zastopnik slovenskega ljudstva. Res je to. Ali to je zelo poučno dejstvo. Kedar pa so se zgrinjale ljudske mase v naše politične organizacije? Ali jih je vabila v te vrste njih politična moč, ali je morda vabila ljudi v naše politične organizacije udeležba naše stranke na vladi, ali so to morda bile simpatije na dvoru, zaradi katerih so se ogrinjale ljudske vrste v naše vrste? (Burno aplavz.) Ne za moč, ne za simpatije na dvoru, ne za udeležbo pri vladi se ni menilo slovensko ljudstvo, marveč, kadar je bila naša politična organizacija najbližje našemu zadnjemu članu, kadar se je ponižala do najnižjih stanov slovenskega ljudstva, takrat so se zgrinjale mase našega ljudstva v njene vrste! (Dolgotrajno burno pritrdjevanje!) Le pomislite na borbo za splošno enako volivno pravico. To je bil tisti duh, tista sila, ki je gnala ljudske mase v naše vrste! Zavest, da gre tukaj za pravice in sicer za pravice najnižjega ljudstva.

In po prevratu! Kaj je pritegnilo ljudske mase v naše vrste? Morda udeležba na vladi? Ne! Mi imamo zelo žalostne izkušnje v tem pogledu. Pač pa vemo, da je bil izrazit socialni program, na katerem sloni naša avtonomistična ideja, da je bil ta program, ki je privabil ljudi v naše vrste. (Pritrdjevanje!) Zato pravim: če hočejo biti naše politične organizacije, organizacije našega slovenskega ljudstva, potem se morajo držati krepko in trdno krščansko socialnih načel! (Burno pritrdjevanje!) Brez krščanskega socializma ni Slovenske Ljudske stranke. (Dolgotrajno burno ploskanje.) Lahko imamo močno stanovsko stranko, recimo kmetov, lahko je to močna stranka enega stanu, ali to, kar imenujemo Slovensko Ljudsko Stranko, tega brez krščanskega socializma ni in nikdar ne bo! (Več minutno burno pritrdjevanje.)

Še eno misel mi dovolite. Morda bo kdo na ta moja izvajanja rekel: ne, danes pa ni tako. Danes je pritegnila ljudstvo v naše vrste misel na avtonomijo. Je, resnica je to. Toda jaz vam rečem: avtonomije in avtonomistične misli brez krščanskega socializma tudi ne more biti! (Burno aplavz.) Kajti avtonomija ne pomeni samo to, da bi naša stranka dobila v Sloveniji moč, da bi tukaj vladala, marveč avtonomistično načelo pravi: vsak človek do zadnjega sirovaka imej priliko odločiti povsod tam, kjer gre za njegove interese! (Burno aplavz!) Če se bo zgodila ta nesreča, da bomo mi svoje avtonomistično načelo oprli na geslo, da hočemo proč od Belegrada, potem gorje nam, če kedaj to dosežemo. Potem je konec naše politične organizacije s tistim dnem, ko bo treba nositi posledice tega koraka, ko bo treba

avtonomistična načela doma izvajati. (Pritrdjevanje.) Avtonomistično načelo je globok princip, ali samo tako pravilno pojmovan, kakor ga pojmujejo po načelih krščanskega socializma, on predstavlja tisto silno moč, s katero lahko obdržimo naše ljudstvo v naših vrstah. Zato smelo trdim, da se ima naša Slovenska Ljudska Stranka tudi v tem trenutku svoje politične moči zahvaliti ideji krščanskega socializma, iz katerega je vzrasla tudi avtonomistična misel. (Burno aplavz!)

Iz teh kratkih izjav lahko že posnamete pomen krščansko socialnih načel za vse naše organizacije, prosvetne, gospodarske in politične. Vprašanje pa je le, zakaj je tako, ali morda vendar le nimajo tisti, ki pravijo, da je to samo slučaj, prav, ali morda ne bo kedaj drugače.

Prijatelj! Tudi na to vprašanje naj dam odgovor. Dovolite mi samo dve ali tri glavni misli iz načel krščanskega socializma.

Prvo načelo: Ljudje smo bratje. Kaj se to pravi? Da ga ni, ki bi bil po svoji krvi ali po svojem imetju več od bližnjega. (Pritrdjevanje.) Če smo bratje, potem zapoved ljubezni ni taka, kakor je zapoved »ne kradi, marveč ljubezni pomeni, da je treba zares iz srca gojiti zavest, da smo enaki. Če smo po rojstvu pred Bogom vsi enaki, se to pravi, da smo bratje vsi ljudje, da so vsi stanovi enako vredni in morajo biti zato enakopravni! (Burno pritrdjevanje!) Glede vrednosti ni razlike, zato je tudi glede pravice ne sme biti! (Burno aplavz!) Če je naš pokret res krščansko socialni pokret, potem mora iti njegova skrb predvsem za tem, da pomagamo svojim bratom.

Drugo načelo: Delo je naša dolžnost, delo je naša čast! Prijatelji moji! Jaz ne morem nehati povdajati, da je delo naša dolžnost. Kdor misli, da je od te dolžnosti izvzet, ta ne more biti pristaša krščanskega socialnega pokreta! (Burno pritrdjevanje.) Dolžnost: delaj, v potu svojega obraza se preživljaj, velja za vse. (Pritrdjevanje!) Če pa to velja za vse, potem ni zadnji delavec, ki opravlja najslabše in najbolj zoperno delo, nič manj vreden, kakor tisti, ki opravlja najbolj zvišeno delo. (Aplavz!) Delo je delo, delo je naša dolžnost, naša čast! Povejte mi, kateri človek iz našega delavskega ljudstva ne bo vesel, če pridete k njemu, pa mu rečete: Prijatelj, delavec si, naj te ne bo tega sram, ti si enako vreden z vsemi drugimi, bodi na svoje delo ponosen, tvoje delo dela tebi čast! (Pritrdjevanje.)

Še tretjo zelo važno misel bi povdral: Če stojimo na krščansko socialnih načelih, potem mora biti naš pogled na svet, na dobrine na tem svetu tak, da imamo vedno pred seboj zavest: To so samo sredstva, ki naj služijo, da dosežemo svoj končni namen. Dobrine, ki nam jih je Bog dal, ki jih sami z delom proizvajamo, to so in morajo biti samo sredstva, da se preživimo, da lahko živimo, kakor Bog od nas zahteva, da dosežemo tudi svoj končni in pravi namen. Če je pa res, da so dobrine samo sredstva, da pridemo do svojega končnega namena, kaj pa iz tega sledi? Iz tega sledi, da ni nobenega razloga, da bi človek kopičil bogastvo na bogastvo (pritrjevanje) tudi takrat, ko ima vsega dovolj. Če je res dobrina samo sredstvo za dosego večne sreče, in to po krščanskem nauku tudi je, potem naj vsi tisti, ki nočejo priznati, da ima človek enkrat tudi zadosti bogastva, povedo, kakšni kristjani so! (Več minutno aplavz.)

Prijatelji moji! Mi ne učimo in nismo nikdar učili, da je lastnina tatvina, da vzemi tam, kjer dobiš. Nasprotno: mi smo vedno rekli: pomagaj si, da pošteno pridobiš, kar rabiš nujno za življenje. To pa je neizvedljivo, dokler mislijo posamezniki, da smejo neomejeno kopičiti zaklade sveta. (Pritrdjevanje.) Zato pravim: to načelo, da se je treba omejevati, to je pristno krščansko socialno načelo! In jaz sem zopet prepričan: če greste med naše ljudstvo in mu to pripovedujete, bo to razumelo in spoznalo, da je to res. Samo te tri misli, da smo bratje, da je delo dolžnost in naša čast in da naj se poslužujemo dobrin na zemlji samo zato, da dosežemo svoj pravi namen, samo te tri misli zadostujejo, da dobro razumemo, zakaj so krščanska socialna načela našemu ljudstvu ljuba, zakaj se jih oklepa, zakaj se ljudje zgrinjajo v naše vrste.

Sedaj pa dovolite tisto besedo še, ki sem jo ostal dolžan. Rekel sem, da ne maram kritizirati in ni bil to moj namen. Povedal sem to samo, da pokažem dejstva, iz katerih se lahko učimo, česa nam je treba.

Spredaj sem rekel, da to, kar se vrši v naših organizacijah, razumem, da drugače sploh biti ne more. Zakaj? Zaradi tega, ker se isto vrši v vsakem posamezniku, vrši v vsaki organizaciji. Vsak posameznik hipe v sebi boj med posvetnostjo in duhovnostjo. Kdor nosi v sebi le še trohico poštenja, to gotovo pride do trenutka, ko je razdvojen in ne ve, ali bi šel na levo, kamor ga vleče posvetnost, ali na desno, kamor ga vlečejo ideali. Tudi vsaka organizacija se ima boriti proti notranjemu nasprotju med posvetnostjo in duhovnostjo. Tega ni mogoče spraviti s sveta. Zato se vedno in vedno dogaja, da organizacije, zasnovane z najboljšim namenom, krenejo pozneje enkrat na stranpota, ki ne ustrezajo več njihovemu cilju. (Pritrjevanje).

Ali ravno zato, ker se to godi, kakor v posamezniku, tudi v vsaki organizaciji, zato je potrebno, da bi ne samo vsakih 30 let, marveč vsaj enkrat na leto izpovedali svojo vest, da bi vsako leto premislili, ali nismo morda v tem boju med posvetnostjo in duhovnostjo podlegli posvetnosti! (Buren aplavz.)

In namen mojega govora ni drugera kot to: roko na sree! Poglejmo organizacije in presodimo: ali smo še ostali v smeri proti duhovnosti, ali nismo morda krenili na pot proti posvetnosti? (Burno prittrjevanje!) Če smo krenili na pot posvetnosti, ne skušajmo tega tajiti, marveč: nazaj h krščansko socialnih načelom (frenetično ploskanje), zakaj dokler stojimo na krščanskih tleh, dokler proglašamo krščanska načela za svoja, toliko časa se moramo zavedati, da posvetnost ne bo zmagala, zmagala bo duhovnost, zmagal bo idealizem in zmagali bodo le idealni krščanski socialisti. (Več minutno odobravanje, govorniku častitajo.)

Spoznajte jih!

V »Milarni in svečarni« na Glincah že dolgo let obstoja skupina »Jugoslovanske strokovne zveze«. Ta skupina je marsikaj priborila za trpine, za kar se ima delavstvo v prvi vrsti zahvaliti požrtvovalnemu odboru, katerega so tvorili več let eni in isti ljudje in sicer: Ločniškar Ivan, Dovjak Anton, Sever Ivan, Šemerl Ivan-ka, Klemenčič Albina. Bilo je lepo organizacijsko življenje. Odbor je skrbel, da je šlo vse lepo v redu. Skrbel pa je tudi, da so se pravočasno in mirno poravnali vsi spori, ki so nastali med delavstvom na eni in podjetjem na drugi strani. To pa ni bilo po volji nekaterim klečeplazcem in intrigantom. Ti ljudje skušajo z lažjo in zahrbtnostjo pridobiti oblast nad delavstvom, da bi tako nemoteno lahko gospodarili v podjetju in da bi odstranili vse, kar bi jih utegnulo motiti pri njihovih sebičnih početjih.

Tudi v zgoraj imenovani tovarni ne manjka takih delavcev, ki hočejo zavladati nad sodelavci. Še več: celo nad tistimi, ki so v resnici za to poklicani. Da bi načrt lažje uresničili, so sklenili, odstraniti vse krščansko misleče delavstvo iz tovarne. Takoj so naskočili odbor ter ga z raznimi intrigami skoro onemogočili. Ko so pa sprevideli, da jim za enkrat še ni mogoče brez organizacije, so sklenili, da se skliče izredni občni zbor, na katerem bodo skušali prevzeti funkcije odbora. Tudi to se jim je posrečilo. Na občni zbor so spravili — razen par — samo tiste delavce in delavke, ki spadajo v eno družino, družino zahrbtništva. Na občnem zboru je poročal tajnik SZTD tov. Lombardo, ki je v svojih izjavah orisal vse medsebojno delavsko sovraštvo, povedal jim je v brk, da niso zreli za organizacijo in to zato, ker med njimi ni delavskega duha, delavske zavesti, medsebojne ljubezni in skupnosti. Vse to ni pomagalo, kajti na vsak način so hoteli dobiti v roke organizacijo, kakor imajo v rokah oblast v tovarni. Tudi to se jim je posrečilo. Izvoljen je bil novi odbor, katerega tvorijo: Oblak Anton mlajši, Oblak Anton starejši, Oblak Ivan, Vovk Ivan, Skopec Franc ter dve ženski, ki pa seveda ne prideta v poštev. Novi odbor je šel na delo, in sicer ne več za dobrobit delavstva, ampak prva njegova skrb je bila, da odstrani tiste, ki so mu bili na potu.

S tem, da so dobili v roke skupino, so si bili svesti, da jih sedaj ne more nihče ovirati pri njihovem poslu. Intrige, ki so bile že prej v cvetju, so naenkrat dozele. Pokazali so se z vso nagoto, posluževali so se vseh sredstev, da pometejo tisto, kar jim je bilo na potu. Najhujši sovražnik organizacije in delavstva je znan Franc Skopec, ki ima že marsikatero žrtev na vesti, marsikatero je že spravil ob zaslužek samo zato, da naredi prostor svoji družini. Ta možiček je baje večkrat izjavil, da ga rajši en firkelček izpije, kakor da bi plačal članarino. Ivana Vovkova pa mu je v vsem podobna. Ta si je znala pridobiti pri gospodu ravnatelju, da je pravzaprav ona sprejemala delavke v službo. Baje je bilo treba tudi mazila!? Vovkova je spravila v tovarno tudi svojega moža, ki je po poklicu krojač. Razume se, da je mož takoj pri vstopu v delo pomagal svoji boljši polovici, da načrt boljše izvršiti. Mož pa ima smolo. Kot krojač in invalid ni fizično sposoben za težko delo, zato se mu večkrat zgodi, da ga kje kaj »uščipne«. O tem bomo še govorili. Veliko vlogo igrajo tudi Oblaki, ki se razlikujejo od zgoraj navedenih samo v tem, da znajo svojo vlogo skrivno voditi. Zadnji čas pa so se javno pokazali takole: V oddelku za kuhanje mila je bil zaposlen že štiri leta Ivan Ločniškar, mož in oče treh nepreskrbljenih otrok, vesten delavec, ki je večkrat svoje tovariše opominjal na dolžnost dela za vse. To in še nekaj, kar je Oblake silno peklo, da je Ločniškar v tem oddelku, je dalo povod, da so sklenili, da se ga pri prvi priliki iznebijjo, ker le tako bodo brezskrbno lahko gospodarili v

tem oddelku. In glej! Pred nekaj dnevi je bilo zapisano na tovarniški deski, da je Ivan Ločniškar odpuščen radi pomanjkanja dela. Skrbno oko pa je takoj izsledilo, da je to delo zgoraj omenjenih. Vsa nadaljna posredovanja pri ravnatelju in obnašanje odbora pa je pokazalo, da se oko ni motilo. Odbor z maslom na glavi ni imel poguma, da bi šel k ravnatelju, da prekliče odpoved.

Kaj pa organizacija SZTD? Ona si pač umije roke, kajti teške krivice, ki so jo povzročili lastni tovariši, organizacija ne more preboleti. **Zato pa SZTD izreka nezaupnico odboru, ki je delal proti določbam zvezinih pravil in društvenim namenom.** Ker so pa temu pripomogli tudi nekateri delavci izven odbora, je zveza sklenila, da razpusti to skupino, še posebno zato, ker ni predvideno, da bi zavednemu delavstvu organizacija mogla kaj koristiti v tej tovarni, vsaj toliko časa, dokler ima v njej prednost vseh sedem poglavitnih grehov. Ravnatelju ne zamerimo, ker vemo, da pri vojakih vedno boljše obstoji tisti frajtar, ki zna najbolj lagati. Gospod ravnatelj, ali mislite, da je tudi v tovarnah to prav? Prišel bo čas, ko bo gospod ravnatelj sam izprevidel, da se je bridko varal. Obžalujemo pa podjetje, ki ima za ravnatelja človeka, ki nima toliko zdravega duha, da bi upeljal red med delom in delavstvom. Mi bi sve-

tovali gospodu ravnatelju, da malo več pozornosti obrne na znane donašalce laži, sicer se mu zna zgoditi, da bo nekega dne nosil samo še naslov, gospodarili bodo pa drugi. Samo en dokaz: delavec Franc Skopec, ki je znan, da ima precej oblasti v tovarni, je pri neki priliki izjavil, da mora strokovni tajnik vprašati najprej njega za dovoljenje, če sme v tovarno. Priče so na razpologo! Kako naj potem človek ve, kdo je ravnatelj? Z gospodom ravnateljem bomo itak še spregovorili, za enkrat naj razmišljuje to! Vsi delavci in delavke, ki imate še kaj čuta pravičnosti, sodite te protidelavske elemente, ki so vas oropali organizacije, ki je vedno in vselej stala ob strani tistemu, kateremu se je zgodila krivica. Organizacija je sedaj razbita, ker so jo razbili škodoželjni ljudje, zakaj? Zato, ker jim je organizacija povedala čisto resnico. In tega so se zbal, ker njihove glave so maslene. Delavci in delavke! Ves čas, kar imate ta odbor, niste dosegli ničesar, kakor samo to, da se z Vami vsak dan bolj nečloveško postopa. Vedite pa tudi to, da boste počasi še vsi leteli iz tovarne, posebno tisti, ki nočete igrati hiuavstva in zahrbtništva. Vedite tudi, da bomo še ustanovili organizacijo v tovarni, toda brez kapitalističnih petoliznikov in protidelavskih elementov. Za danes razmišljajte to, prihodnjič se pa razgovorimo nadalje.

Veličastno slavlje 30-letnice obstoja krščansko-socialnih delavskih organizacij.

Ljubljana, dne 2. junija 1924.

Z današnjo mašo pri oo. frančiškanih, ki se je brala za vse pokojne člane in delavce kršč. delavskih organizacij, je bil izrpan oficialni dnevni red proslave 30-letnice kršč. soc. delavskih organizacij. Proslava sama pa je potekla takole:

Pozdravni večer.

V soboto, 31. maja je oživila Komenskega ulica. Pridne roke so pospravljale dvorišče Rokodelskega doma, strokovnjaki JSZ z požrtvovalnimi fanti »Krekove mladine« pa so dovažali mize in stole. Ob šestih zvečer je bil vrt pripravljen, da sprejme goste. Ko so bile po ljubljanskih cerkvah zaključene majske šmarnične pobožnosti, se je dvorišče začelo polniti prijateljev kršč. soc. misli tako, da je mogel predsednik pripravljalnega odbora oficialno otvoriti večer pred deveto uro. Z navdušenjem je bil izvoljen za predsednika poslanec Jože Gostinčar, naš starosta, ki je pozdravil prisotne skupaj, posebej pa še odlične poedince ter v markantnih besedah orisal velik pomen slavlja 30-letnice za slovenski narod. Ob sviranju izbranega orkestra Z. JZ, se je nato razvila prijazna in pristrčna zabava. K besedi so se oglasili za akademsko društvo »Panonija« Grafenauer, za »Akademsko zvezo« Furlan, za Maribor Semenič, za Celje Gajšek, za klub občinskih svenikov SLS ljubljanski podžupan dr. Stanovnik, za »Prosvetno zvezo« prof. Dolenc, za celjski klub kat. starešinstva dr. Hodžar, za JSZ Žužek, za »Krekovo« mladino Kordin, za rokodelske pomočnike gospod tajnik Alojzij Sloj, za krščansko učiteljstvo Ivan Štrukelj in za staroste g. profesor dr. Josip Debevc. Govori gg. Dolenca, Stroja in Debeveca so bili posebno globoki in z odobravanjem sprejeti. Ob polpolnoči je predsednik z lepimi besedami zaključil krasni večer, čez pol ure pa so odhajali zadnji, tako da se je vse skupaj končalo lepo in dostojno. Udeleženci so posebno pozdravljali Josipa Gostinčarja, Andreja Gosarja in Frana Terseglava.

Slavnostno zborovanje v »Ljudskem domu«.

Ob pol osmih zjutraj je posebna deputacija položila prekrasen venec na Krekov grob. Ta čas pa je že prikoralo v mesto s svojo godbo na čelu močna četa papirniških delavcev iz Vevč. Ob osmih je delavstvo zasedlo obširne prostore cerkve sv. Jožefa, č. g. Tomc pa je služil sv. mašo ter imel lep govor o bistvu krščanskega delavca. Po sv. maši se je delavstvo razvilo v lepo povorko in z godbo na čelu odkorakalo po Poljanski cesti v »Ljudski dom«, kjer je tov. Srečko Žumer z izbranimi besedanmi otvoril slavnostno zborovanje ter predlagal predsednikom tov. Jožeta Gostinčarja, Zillerja in Jakopiča. Vse tri staroste je delavstvo prisrčno pozdravilo, ko so pa strokovni tajniki Gajšek, Semenič, Lombardo in Žužek dvignili na svoje rame očeta Gostinčarja, je dvorana odmevala nepopisnih ovacij. Poslanec Gostinčar je v lepih besedah orisal pomen in zgodovino kršč. soc. delavskega gibanja in se spominjal vseh pokojnih in živih sodelavcev. Njegov govor priobčimo v eni prihodnjih številkih. Ker je bil poslanec Kremžar na žalost obolel, je nastopil takoj drugi govornik dr. A. Gosar, burno pozdravljen. Njegov govor priobčujemo. Gosarjeva izvajanja je delavstvo sprejemalo s takim ploskanjem, da moremo mirno reči, da smo še malo govorov slišali, ki bi bili tako užigali. Ko je govornik končal s sklepnimi besedami, da bodo zmagali poštene krščanski socialisti, je po dvorani bobnelo in delavstvo je cepetalo z nogami.

Zbor je pozdravil v imenu SLS prof. Bogumil Remec, oprostivši dr. Antona Korošca, ki bi bil zelo rad osebno prisoten, a ga zadržujejo velevarne politične naloge v Belemgradu. Prof. Remec je poudaril, da je SLS v celoti krščansko-socialna, kar se vidi po njenem delu, in bo taka tudi ostala. G. prof. Evgen Jarc pa je zbor pozdravil v imenu kat. starešinstva, naglašujoč, kako so naši inteligentje zlasti v Gradcu in na Dunaju bili prvobornilci za kršč. socialni pokret in koliko dela so izvršili doma. **Treba je, da se stik med delavstvom in kršč. inteligenco čimprej obnovi.** Govora teh dveh odličnih veliko odgovornost nosečih naših javnih delavcev sta bila sprejeta z velikim odobravanjem. Tajnik je nato prebral veliko število pismenih in brzogovornih pozdra-

vov od vsepovsod. Seznan le-teh priobčimo prihodnjič. Po enajsti je predsednik zaključil krasno zborovanje.

Občni zbor »Delavske zveze za Slovenijo«.

je otvoril njen predsednik dr. A. Gosar popoldne ob pol štirih v »Rokodelskem domu« ob udeležbi 116 članov in delegatov. Po uvodnih besedah je poslanec Gostinčar podal izčrpno poročilo o političnem položaju, na podlagi katerega je bilo razvidno, da mora kršč. delavstvo do zadnjega moža v boj zoper velesrbske korupcioniste in nasilneže. Nato je tajnik Fr. Žužek podal tajniško poročilo. Zveza je prejela in oddala 567 dopisov ustanovljenih je bilo 12 okrajnih delavskih zvez, dve se ustanovita v najkrajšem času, centrala pa bo takol izdelala enoten poslovnik za krajevne delavske zveze, ki se zadnji čas prav lepo razvijajo zlasti v ormoškem in ljutomerskem okraju. Tajnikove besede so prisotni sprejeli z odobravanjem na znanje, nakar sta poročala za svoji okrožji tajnika Gajšek in Semenič. Nato se je razvila debata o teh poročilih, v katero je posebno srečno, zlasti pa stvarno posegel tajnik SLS g. Gabrovšek. Ta sicer neizogibna debata je na žalost občni zbor nekoliko zavlekla, tako je morala z dnevnega reda odpasti točka o tisku. Pri volitvah predsednika je nekdo zaklical: »Naj živi dr. Andrej Gosar!«, nakar je v dvorani nastalo viharno navdušenje, ki se ni moglo poleči več minut. Ostalo listo 9 odbornikov in 6 namestnikov priobčimo drugič. Pri slučajnostih se je ponovno razvila živahnija debata, v kateri se je predsednik dr. A. Gosar pokazal res celega moža. Zbor je bil zaključen ob pol sedmih zvečer.

Eno pa moramo naglasiti: Krona proslave je bil ta občni zbor, katerega se je udeležil res cvet kršč. delavskega zaupništva. V teku enega leta je ob svojih skromnih sredstvih postala »Delavska zveza« činitelj preko katerega nihče ne bo mogel iti na dnevni red. Velja samo eno: **Po začrtani poti mirno, smotreno in neustrašeno naprej!**

Prireditiv »Krekove mladine« — »Orjuna« pred Ljudskim domom.

Sijajno uspelo prošlavo je ob sedmih zvečer začela zaključevati »Krekova mladina« s predstavo »Divjega lovca« v Ljudskem domu. Pred predstavo je poslanec Gostinčar imel globok nagovor, deklamator pa je deklamiral Krekovo delavsko himno. Med odmori je lepo sviral orkester Z. J. Ž. Krekovci so igrali zelo dobro, razpoloženje je bilo izvrstno. Po drugem dejanju je govoril glavni tajnik JSZ Žužek, naglašujoč, da je s »Krekovo mladino« kršč. delavska organizacija šele popolnoma ker imamo sedaj svojo strokovno, politično in izobraževalno organizacijo. Krekova mladina ne bo ostala na odru, marveč bo osvojila polje delavske prosvete.

Že med občnim zborom D. Z. so došla prva poročila o krvavih dogodkih v Trbovljah. Po drugem dejanju pa je prišla pred »Ljudski dom« močna oborožena četa »Orjunašev« z veliko množico drugega občinstva, ki je zahtevala prekinitev predstave. Vendar se je otvorilo tretje dejanje in nemirno končalo, ker je med nežnim spolom in deco nastalo razburjenje. Poseben odbor pa se je med dejanjem pogajal z »Orjunašev« za miren razid in nadaljevanje igre. Dom je branilo 22 stražnikov. Na vprašanje, ali naj s silo razženo maso in rabijo orožje, je odbor odgovoril, da to ni potrebno, ker gre našemu delavstvu samo zato, da se predstava mirno konča, strelji pa bi jo sigurno še prej prekinili. Straža je nato že pripravljene samokrese spravila. Prav je tako, zakaj naj bi bila tekla kri in nam kalila tako svečane vtise, ki smo jih v celoti odnesli s te proslave? Ker je »Orjuna« vstrajala tričetrt ure in ker je bil ženski svet razburjen, ni kazalo igrati naprej, in se je predstava prekinila tako, da četrto dejanje ni bilo igrano. Tonček je dejal: »Trem smo življenje rešili: Gašperju, Janezu, pa Majdi... In tako smo se smejaše razhajali.

Mirno in veličastno je bilo to slavlje ter prisrčno. Pristaši kršč. soc. delavskega pokreta niso samo istih misli marveč se med seboj ljubijo. To pa dela enoten duh pravice, za katero se borimo. In da ta duh še bolj v ljubezni združi naše trpeče delovno ljudstvo, zato pojdemo na delo vsi!

neži in Žerjavovci za »pritepenec« in jih zaničujejo, kakor da bi bil delavec suženj. Zato pa le volite največje sovražnike delovnega ljudstva, če ste res udarjeni s popolno slepoto! Zavedni delavci bomo pa vsi volili listo SLS, ki je edina res prava zveza delovnih ljudi in bo imela prvo skrinjico. Precej naših delavcev je že spregledalo in vstopilo v našo delavsko zvezo. Tudi drugi imate še čas, da 15. junija z združenimi močmi pometemo s hlapci kapitalistov in liberalcev. V nedeljo 15. junija se moramo politično otresti zagriženih sovražnikov delavskega in kmetskega ljudstva. Ne bo pa daleč čas, ko se bomo tudi gospodarsko osvobodili raznih Jančetrov in kapitalistov, ki so podpirali Žerjavovo listo. V najkrajšem času začnemo s pripravami za ustanovitev konzuma. Če bodo vsi naši delavci tako disciplinirani, kakor so člani naše delavske zveze, bomo kmalu tudi gospodarsko samostojni. Tudi trgovec Š. se bo še kesal, da je nastopil proti delovnemu ljudstvu in svojim odjemalcem ter podpiral Žerjavovo listo. Ogleдали si bomo »Svoji k svojim«. Boste videli, vi sovražniki delovnega ljudstva, da naše organizacije niso samo močne, ampak tudi disciplinirane . . . ! Delavci iz Ježice.

Zumer Srečko: *

Naša naloga.

Ob različnih jubilejih se navadno spominja preteklosti z nekako bahavostjo. Rado se pohvali koliko uspehov se je ta čas naredilo, kako se je društvo bujno razcvitalo in kako sijajno danes vrši svojo nalogo. Drugi zopet praznujejo jubilej z največjim pompom, ki se pa navadno konča s popivanjem in plesom. Ko jubilejni dan mine, se navadno spominjajo na njega samo s tem, kako se je plesalo, zabavalo in pilo. To so dandanes jubileji, katerih spored slavnosti je že prišel ljudem tako v meso in kri, da se drugačnega praznovanja sploh misliti ne morejo. Če se ne pleše in ne pije, potem ni bil to nikak jubilej.

Tudi mi praznujemo jubilej in celo tridesetletni jubilej. Pogled v preteklost nam kaže samo delo. Koliko trudi in trpljenja je zahtevala naša organizacija. Koliko res nesebičnih delavcev je bilo treba, da so organizacija krščansko socialnega delavstva ohranili neomadeževano, da še vedno gre nasproti cilju, katerega ji je začrtal naš dr. Krek. Ni ti za las ni popustila pri tej svoji nalogi in nevstrašeno stopa še vedno dalje za pravice delovnih slojev. Veliko nasprotstev ji je bilo treba premagati od strani materialistično-socialnih organizacij, veliko nesimpatij in preganjan od kapitalističnih krogov. Toda ona se v dobi tridesetih let ni zmenila za vse to, ampak organizacija je delala, ne meneč se ne na levo in ne na desno.

Praznovanje našega jubileja kaže popolnoma podobno preteklosti. Slavnostno zborovanje, občni zbor Delavske zveze in prireditve Krekove mladine. Program celodnevne dela. Vse slavlje je posvečeno samo organizaciji.

Težavna je naša naloga tudi v bodoče. Po kako čudnih potih išče dandanes delavstvo svoje pravice. Kako išče potrebne ljubezni, iskrenosti in poštenja, po katerem hrepeni. Vara se tu, vara se tam, toda nikjer tega, kar prav za prav hoče imeti.

Sebičnost nenasitnih kapitalistov jih izmoggava dan za dnem. Sebičnost različnih organizatorjev in prerokov boljših časov jih v svoje sebične namene uporablja na drugi strani. Delavske organizacije stoje nasproti ena drugi v neprijaznem razmerju. Interesi materialističnih delavskih organizatorjev ne dopuščajo skupnega nastopa z drugimi organizacijami, ker jim gre le za dobrobit njih samih, ne pa delavstva. Brez vsake moči stoji delavstvo v posameznih organizacijah. Nikjer skupnosti, zato pa tudi le malenkostni uspehi.

In zakaj vse to? Zakaj je naša organizacija preko

30-tih let ohranila enotnost duha in enotnost v svojih vrstah? Zato ker naša organizacija diha in zajema življenje iz ideje krščanstva. Največja Kristusova zapoved: Ljubi Gospoda Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe, je tudi naša zapoved in naša osnovna podlaga. Kdor ne priznava Boga kot svojo najvišjo avtoriteto in interese svojega bližnjega za svoje interese, ta ne spada v naše vrste. Sebičnost in izkoriščanje svojega bližnjega nima pri nas prostora. V materialistično-socialističnih vrstah pa se zavrača principiarno vera v Boga, zato pa ima sebičnost poedincev na široko odprta vrata. Kjer človek nima višje avtoritete, nego je on sam, tam je tudi on sam sebi najvišje, je sam sebi bog.

Kako bomo vsem delavcem, ki iščejo svoje pravice po brezverskih socialističnih organizacijah, pokazali res pravo smer do uresničitve vseh teženj? To moremo le z našim delom. Po našem delu v organizaciji bodo spoznali, da so sedaj na napačni poti in pridruževali se nam bodo sami. To je ena naših najvažnejših nalog ob tridesetletnici. Boj družabnega reda obstoja le v boju za pravico proti krivici. In delavstvo bo moglo voditi uspešen boj proti krivičnemu družabnemu redu z enotnim nastopom in v znamenju dosledne pravice in poštenosti. Gre za veliko vprašanje: ali boj vodi materialistični marksizem ali krščansko delavstvo. Ako bije boj prvi, nimamo še nikjer garancije za pošteno in pravično preuredbo družbe, ker sam ob sebi odklanja vero v Boga. Ako pade boj v naše roke, ga bimo bili z uspehom, ker imamo poročstvo v Njem, ki je nas vseh Gospodar. In vprašanje: ali materialistični socializem ali krščanski socializem, stopa vedno bolj na dnevni red.

Naročajte

„SOCIALNO MISEL“

mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega živeljenja.

Urejujejo:

dr. A. Gosar, Fr. Terseglav in dr. Engelbert Besednjak.

Naročnina za l. 1924 znaša: za Jugoslavijo 40 D., za inozemstvo 50 D., posamezna šte. stane 5 D.

Dobi se še tudi celoten I. letnik za ceno 30 Din.
II. letnik pa za ceno 40 Din.

Naroča se pri upravi „Socialne Misli“, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, kolportajni oddelek, Poljanski nasp. 2.

Zato pa naj bo ob naši tridesetletnici pred očmi samo delo. Delu v preteklosti in sedanosti naj sledi tudi v bodočnosti samo delo. Z ojačenimi silami po tridesetletnici moramo uničiti delo vseh delavskih zapeljivcev in izkoriščevalcev in udiniti celokupno delavstvo v eno samo fronto poštenega in iskrenega dela za blagot vseh delovnih slojev.

Velika zaloga

Poljedelskih strojev

Franc Hitti, Ljubljana, Sv. Martina c. 2

Priporoča se

HOTEL „BELI VOL“

v Celju, Kralja Petra cesta 9.

Tujske sobe, sveža topla in mrzla jedila, vsak dan sveže pivo in pristna štajerska vina.

Postrežba točna!

Cene zmerni!

FOTOGRAF F. Kunšek FOTOGRAF

Celje, Cankarjeva ulica 9 pri Pošti

izvršuje slike, karte vseh vrst v najmodernejši izpeljavi, kakor tudi povečanje slik.

Za delavce in uradnike znižane cene!

Delavci in gospodinjice iz Celja in okolice!

Kupujte špecerijske predmete in življenjske potrebščine le v trgovini

:: Anton Fazarine, Celje. ::

Cene vedno najnižje!

Postrežba najboljša

Pristno

bučno in la. namizno olje

ter vse špecerijsko in kolonijalno blago po znatno znižanih cenah kupite pri tvrdki

Ludovik Petek - Celje, Cankarjeva ul. št. 4.

Tiskarna brata Rodé & Martinčič, Celje

Razlagova ulica 12

tiska vse vrste tiskovin za urade, društva, trgovce, strokovnjaško dovršeno in po najnižjih konkurenčnih cenah. Barvotiski. Lastna knjigoveznica in izdelovanje štampilj iz kavčuka.

VSAK ČLAN KONZUMA

dobi najboljšo postrežbo v gostilni svoje zadruga Kongresni trg 2.

Poskusi! Ne bo ti žal!

Kuhinja izborna, — cene nizke.
Abonenti dobe znižane cene.

Poskusi! Ne bo ti žal!

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
: Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15,000,000 Din., - vloge nad 100,000,000 Din.

EKSPozITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.